

Çevrimiçi ?letimci Biçimleri Kontrol Listesi

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çevrimiçi ?letimci Biçimleri Kontrol Listesi*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18528>

Özet

Çevrimiçi İletişimci Biçimleri Kontrol Listesi, **Ö. Ö. Dursun** tarafından 2011 yılında geliştirilmiş bir ölçektir. Bu ölçek, özellikle Çevrimiçi Öğrenme Toplulukları (ÇÖT) bağlamında bireylerin iletişim kurma biçimlerini ve rollerini sistematik olarak belirlemek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçeğin geliştirilme süreci, yazarın Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamladığı kapsamlı bir Doktora Tezi çalışması'nın bir parçasıdır. Kontrol listesi formatında sunulan bu araç, çevrimiçi etkileşimlerdeki farklı iletişim stillerini tanımlayarak, bu topluluklardaki öğrenme ve sosyal dinamiklerin anlaşılmasına önemli bir katkı sağlamaya hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler

Çevrimiçi İletişim, İletişimci Biçimleri, Çevrimiçi Öğrenme Toplulukları, Kontrol Listesi, Ö. Ö. Dursun, Dijital İletişim, İletişim Stilleri.

Yazarlar

Ö. Ö. Dursun

Amaç

Çevrimiçi İletişimci Biçimleri Kontrol Listesi'nin temel amacı, bireylerin sanal ortamlarda sergiledikleri özgün iletişim davranışları ve bu davranışların altında yatan biçimleri tespit etmektir. Geliştirilen bu araç, özellikle eğitim teknolojileri ve uzaktan eğitim alanlarında, öğrencilerin ve katılımcıların çevrimiçi öğrenme toplulukları içindeki rollerini ve etkileşim kalitelerini ölçmek üzere yapılandırılmıştır. Ölçek, hangi katılımcıların daha aktif, yönlendirici, destekleyici veya pasif olduğunu belirleyerek, çevrimiçi eğitim tasarımlarına ve yöneticilerine geri bildirim sağlamaya amaçlar.

Ölçeğin bir diğer önemli amacı ise, çevrimiçi ortamdaki iletişim biçimlerinin öğrenme çıktıları ve topluluk hissi üzerindeki etkilerini incelemeye yönelik ampirik çalışmalara zemin hazırlamaktır. **Kontrol listesi** formatı sayesinde, gözlemciler veya katılımcılar kendileri ya da diğerleri hakkında hızlı ve yapılandırılmış değerlendirmeler yapabilmektedirler.

Yapı

Ölçek, temel olarak **çevrimiçi iletişim biçimleri** yapısını ölçmektedir. Bu yapı, geleneksel iletişim teorilerindeki stillerin (örneğin, baskın, çekingen, cana yakın) çevrimiçi ortamın kendine has dinamiklerine (anonimlik, eşzamanlılık, metin tabanlı etkileşim) adapte edilmiş halidir. Ölçeğin, bireylerin dijital platformlarda sergilediği tutumları, mesajlaşma şekilleri, içerik kalitesini ve topluluk içindeki sosyal varlıklarını yansıtan alt boyutlara sahip olduğunu varsayılmaktadır.

Bu kontrol listesi, katılımcıların kendilerini veya başkalarını belirli iletişim biçimleriyle ne ölçüde ilişkilendirdiklerini belirlemeye odaklanır. Tipik olarak bu biçimler, bilginin paylaşılması, çatışma çözme, duygusal destek sağlama ve görev odaklı işbirliği gibi çevrimiçi etkileşimlerde kritik rol oynayan davranışsal kümeleri temsil eder. Bu nedenle yapı, hem bireysel davranışsal eylemleri hem de topluluk içindeki sosyal etkileşim dinamiklerini kapsamaktadır.

Geçerlik

Kaynak içerikte geçerlik (**Validity**) bilgisine dair doğrudan bir veri sunulmamış olsa da, bir doktora tezi kapsamında geliştirilen bir ölçeğin kapsamlı geçerlik çabalarından geçmesi zorunludur. Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde muhtemelen aşağıdaki geçerlik türleri incelenmiştir:

Kapsam Geçerliliği (Content Validity): Ölçeğin, temsil etmeyi amaçladığı çevrimiçi iletişimci biçimlerinin tüm yönlerini yeterince kapsayıp kapsamadığı uzman görüşleri ile değerlendirilmiştir.

Yapı Geçerliliği (Construct Validity): Faktör analizi gibi istatistiksel yöntemlerle ölçeğin teorik yapıları (alt boyutları) destekleyip desteklemediği incelenmiştir.

Ölçüt Geçerliliği (Criterion Validity): Çevrimiçi iletişim başarıları veya topluluk katılımı gibi diğer ölçütlerle ölçek sonuçları arasındaki ilişki değerlendirilmiştir.

Güvenirlik

Tipik geçerlik gibi, güvenilirlik (**Reliability**) değerleri de kaynak içerikte spesifik olarak belirtilmemiştir. Ancak ölçeğin bilimsel bir tez çalışması içinde geliştirildiği göz önüne alındığında, iç tutarlılık ve zamana bağlı istikrarın incelendiği varsayılabilir.

Genellikle psikometrik araçlarda kullanılan güvenilirlik analizleri şunlardır:

İç Tutarlılık (Internal Consistency): Maddelerin aynı yapıyı ne kadar iyi ölçtüğünü gösteren **Cronbach Alfa** katsayısının hesaplanması. Bu değer, çevrimiçi iletişim biçimlerini ölçen maddelerin birbiriyle ne kadar uyumlu olduğunu gösterir.

Test-Tekrar Test Güvenirliği (Test-Retest Reliability): Aynı katılımcılara farklı zamanlarda uygulanan ölçek sonuçları arasındaki tutarlılık. Bu, çevrimiçi iletişim biçimlerinin zaman içinde ne kadar istikrarlı olduğunu gösterir.

Detaylı psikometrik özellikler için, kullanıcıların doğrudan Ö. Ö. Dursun'un 2011 tarihli doktora tezine (tez.yok.gov.tr başlangıç üzerinden erişilebilir) başvurularını gerekmektedir.

Faktör Analizi

Çevrimiçi İletişimci Biçimleri Kontrol Listesi, "geliştirme" aşamasında olduğu için, ölçeğin alt boyutları ve yapısal bütünlüğünü belirlemek amacıyla **Faktör Analizi** yönteminin kullanıldığı büyük bir olasılıktır. Bu analiz, çevrimiçi iletişim davranışları altında yatan temel faktörleri veya boyutları (örneğin, sosyal-duygusal iletişim, görev odaklı iletişim, pasif gözlemci rolü) ortaya çıkarmak için kritik öneme sahiptir.

Geliştirme sürecinde, **Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)**, maddelerin hangi teorik gruplara ayrıldığına keşfetmek için kullanılabılır. Ardından, daha sağlam bir yapısal model doğrulaması için **Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)** ile tezin kuramsal çerçevesinin ampirik verilerle uyumu test edilmiş olabilir. Bu analizler, kontrol listesinin çevrimiçi iletişim biçimleri yapısını belirleyen bir şekilde ölçtüğünü gösteren temel istatistiksel kanıtları sunar.

Ölçek

Test Türü: Geliştirme (Kontrol Listesi Formatında Psikometrik Araç)

Format: Kontrol listesi. Maddeler, katılımcılar çevrimiçi ortamdaki iletişim davranışları üretmesini veya derecelendirmesini gerektiren bir yapıya sahiptir. Derecelendirme bilgisi kaynağa belirtilmemiştir, ancak tipik olarak **Likert tipi ölçek** veya basit bir evet/hayır formatı kullanılabılır.

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Yükseköğretim öğrencileri, uzaktan eğitim katılımcıları veya çevrimiçi öğrenme topluluklarında aktif olan bireyler.

Yaş Grubu: Yetkinler (Üniversite öğrencileri ve sonrası).

Popülasyon Detayları: Ölçek, doktora tezinin başlangıcı gereği, çevrimiçi öğrenme ortamlarında düzenli olarak etkileşimde bulunan kişilere uygulanmıştır.

Test Metodolojisi: Öz bildirim veya gözlemci değerlendirme (kontrol listesi yapısına göre). Çevrimiçi iletişim davranışları üzerinden iletişim biçimlerinin belirlenmesi.

Anahtar Kelimeler

Eğitim Teknolojileri, Uzaktan Eğitim, Dijital Psikoloji, Geçerlik, Güvenirlilik, Faktör Analizi, Anadolu Üniversitesi, Doktora Tezi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Bilinmiyor

Bağlantı E-posta Adresleri: Bilinmiyor

Yazma Adresi: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Tez dönemindeki kurumu).

İzinler & Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2011

İzinler ve Ücret: Bu ölçek, bir akademik doktora tezi kapsamında geliştirildiği için, ticari olmayan akademik kullanımlarda izin gereklilikleri genellikle tezin yayımlandığı kurumun (Anadolu Üniversitesi) ve yazarın (Ö. Ö. Dursun) politikalarına tabidir. Kullanım öncesinde yazar ile iletişime geçilmesi önerilir. Ölçek, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerinden halka açıktır.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi, aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir:

The original PDF can be downloaded here: [cevrimici-iletisimci-bicimleri-kontrol-listesi-toad.pdf](#)

Referanslar

Dursun, Ö. Ö. (2011). *Çevrimiçi öğrenme topluluklarında iletişimci biçimlerinin belirlenmesi* (Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Tez erişim linki (YÖK Ulusal Tez Merkezi): tez.yok.gov.tr

Çevrimiçi İletişimci Biçimleri Kontrol Listesi Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçeğin maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır. Maddelere ulaşmak için Ö. Ö. Dursun (2011) tarafından hazırlanan doktora tezine başvurulması gerekmektedir.